

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / OKTABR /
10-SON, III-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, oktabr.
III-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

URBANIZATSIYA SHAROITIDA SHAHAR ATMOSFERA HAVOSI IFLOSLANISHINI BAHOLASH VA KAMAYTIRISHNING EKOLOGIK MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	14
Muradullayeva Gulsanam Sobir qizi	
Saparova Gulnaz Kalbayevna	
SHAHAR CHIQINDILARINI QAYTA ISHLASH LOYIHALARINI BOSHQARISHNING STRATEGIK YONDASHUVLARI VA SAMARADORLIK MEXANIZMLARI	19
Abdusamiyeva Zuhra Abdulhamid qizi	
FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINING MOLIYAVIY MUSTAQILLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	25
Po'latov Sardor Akmal o'g'li	
DAVLAT BUDJETINING MARKAZLASHGAN INVESTITSIYA LOYIHALARIGA XARAJATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	35
Yo'ldashev Temurbek Tohirjon o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI KADRLAR SALOHİYATINI INTEGRAL INDEKS ASOSIDA BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	42
Annaqulov Kamol Xasanovich	
KONTEYNER TERMINALLARINING MAQBUL JOYLASHUVINI NSGA-II ALGORITMI VA PARETO SAMARALI YECHIMLAR ASOSIDA ANIQLASH.....	51
Yakupbayev Xamid Maratovich	
Myxamedova Ziyoda Gafurdjanovna	
Boboyev Diyor Shomurotovich	
KREDIT RISKLARINI BOSH QARISHDA KORPORATIV BOSH QARUV VA ICHKI NAZORATNING ROLI	56
Sabirov Shavkatbek Ulug'bekovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLIYALASHTIRISH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI.....	61
Ergashev Iskandar Urunovich	
MEHMON UYLARINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA ISLOMIY MOLIYALASHTIRISH USULLAR.....	65
Rasulova Sevaraxon Sarvarxo'jayevna	
AKT VA SUN'IY INTELLEKTNI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI.....	70
Topildiyev S.R.	
SEGMENTAR HISOBOTNI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI VA UNDAGI METODOLOGIK MUAMMOLAR.....	76
U.A. Shirinov	
STATISTIK TAHLIL ASOSIDA YANGI MAHSULOTGA TALAB FUNKSIYASINI QURISH VA OPTIMAL NARXNI ANIQLASH	81
Sadaddinova Sanobar Sabirovna	
Raximova Feruza Saidovna	
Jurayeva Nodira Yunusovna	
Atayeva Asal Adilbekovna	
Nuraliyev Nurbek Rustam o'g'li	
Iskandarova Dilafruz Sharofaddin qizi	
Kurbanmuratova Og'ulzoda Semender gizi	
SERVIS LOGISTIKASIDA MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISH VA MIJOZ SODIQLIGINI BOSHQARISH.....	87
Saidnazarova Odinabonu Saidolim qizi	
Salimboyeva Farangiz Rayimberdi qizi	

ENG KAM ISH HAQI MIQDORINI BELGILASHNING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VA INFLYATSIYAGA TA'SIRI MEXANIZMI	93
Pardayeva Baxtinisa O'ktamovna	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВЫХ ВАЛЮТ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ (CBDC)	98
Хамидова Фаридaxon Абдулкарим кизи	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH VA IJTIMOIIY TAKROR ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK: EKONOMETRIK TAHLIL VA QISQA MUDDATLI BASHORAT	107
Umarova Dilorabo Abduvohobovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA DAVLAT SIYOSATINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	113
Turganbaev Iskender Sultanbay o'g'li	
MOTIVATION AS A KEY FACTOR IN EFFECTIVE PERSONNEL MANAGEMENT	119
Dilbar Djumaniyazova	
Khasilbek Yeshbaev	
ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В БУХГАЛТЕРСКОЙ ПРАКТИКЕ УЗБЕКИСТАНА	123
Исматуллаева Насиба Нусратилло кизи	
SURXONDARYO VILOYATIDA AHOLI JON BOSHIGA REAL DAROMADLARNI ARIMA MODEL ASOSIDA PROGNOZLASH	128
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINING IQTISODIY BARQARORLIGIGA SUN'IY INTELLEKTNING TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	137
Otaxonov Komilxon Saidolim o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION LOYIHA MUHITINI MOLIALASHTIRISHDA DAVLAT VA XALQARO HAMKORLARNING O'RNI.....	142
Ergashova Jannatoy Shuhrat qizi	
BARQAROR IQTISODIY O'SISH KONTEKSTIDA MICE TURIZMI INFRATUZILMASIGA QO'YILADIGAN XALQARO STANDARTLAR VA TALABLAR.....	147
Musayeva Sayyora Abduvaxitovna	
KAMBAG'ALLIK TUSHUNCHASINING KO'P O'LCHAMLI IQTISODIY MAZMUNI: NAZARIY-USLUBIY YONDASHUV.....	153
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	
O'ZBEKISTON BANKLARIDA YASHIL INVESTITSIYA LOYIHALARINI SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BAHOLASH VA PORTFEL KAPITALINI TAQSIMLASH METODOLOGIYASI.....	160
Mirsoatov Alisher Quدراتullayevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA TRANSPORT XARAJATLARI VA BOZORGA KIRISH IMKONIYATLARI	167
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TARMOQLARARO DIVERSIFIKATSIYA SHAROITIDA KORXONALARNING STRATEGIK BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA XATARLARNI BOSHQARISH USLUBIYOTI	174
Maxmudov Baxriddinxon Jo'rayevich	
O'ZBEKISTONDA AGRAR INVESTITSIYALAR, QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQRISHI VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING EKONOMETRIK TAHLILI.....	182
S. J. Yangiboev	
GASTRONOMIK VA KREATIV TURIZM ASOSIDA INNOVATSION TURISTIK MAHSULOTLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH	188
Olimjonova M.O.	
CONTEMPORARY TRENDS AND STRATEGIES FOR ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN	193
Kamilova Nargiza Abdulkahorovna	

YASHIL IQTISODIYOTGA TRANSFORMATSIYA: STRATEGIK YO'NALISHLAR VA USTUVOR VAZIFALAR.....	199
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
ARRALI JINNING QIYA QOZIQLI TASHLAB BERUVCHI BARABANI VALI DIAMETRI VA ORALIQ DISKLAR SONINING MUSTAHKAMLIK HAMDA DINAMIK KO'RSATKICHLARGA TA'SIRINI HISOBLASH	205
Axmedov Xamidulla Abduxoshimovich	
Turg'unov Turdali Jamoldin o'g'li	
MINTAQA LOGISTIK INFRATUZILMA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH.....	212
Xudayberganov Mansurbek Faxreddin o'g'li	
SANOAT KORXONALARIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHDA ESG STANDARTLARINING ROLI	219
Norkulov Odil Abdurasulovich	
XUSUSIY INVESTITSİYALAR VA AHOLI DAROMADLARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI ANIQLASH USULLARI.....	226
Salimova Zaxro Sobirjon qizi	

XUSUSIY INVESTITSİYALAR VA AHOLI DAROMADLARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI ANIQLASH USULLARI

Salimova Zaxro Sobirjon qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti

Iqtisodiyot fakulteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Maqolada xususiy investitsiyalar va aholi daromadlari o'rtasidagi mutanosiblikni o'lchashning besh blokli uslubiy tizimi taklif etilgan. Bloklar kapital samaradorligi, uzatish kuchi, daromad kanallari, taqsimot va hududiy farqlarni qamraydi. Tizim O'zbekistonning 2022–2025-yillar oralig'idagi rasmiy ma'lumotlarida sinaldi. Shu davrda jon boshiga real investitsiya 73 foizga, real daromad 22 foizga oshdi, logarifmik elastiklik 0,36 ga teng chiqdi. Kapitalning qo'shimcha sig'imi 2,8 dan 4,8 ga ko'tarildi. Hisob usuliga qarab, 2025-yilgi daromad o'sishining 35 foizdan 70 foizgacha qismi xorijdan kelgan pul o'tkazmalariga to'g'ri keladi. Integral indeks 0,39 va 0,46 qiymatlarini oldi. Demak, investitsiyalarning aholi daromadlariga ta'sirini yanada kuchaytirish imkoniyatlari mavjud. Soliq imtiyozlarini ish haqiga bog'lash, loyihalarni tanlashda mehnat sig'imini hisobga olish va daromad statistikasini yagona uslubga keltirish taklif qilinadi.

Kalit so'zlar: xususiy investitsiyalar, aholi daromadlari, uzatish kanallari, pul o'tkazmalari, integral indeks.

Abstract. The paper proposes a toolkit of five blocks for measuring the proportionality between private investment and household income. The blocks cover capital efficiency, transmission strength, income channels, distribution and regional disparities. The toolkit is tested on official data for Uzbekistan from 2022 to 2025. Over this period, real investment per capita grew by 73 percent and real income per capita by 22 percent, which gives a log elasticity of 0.36. The incremental capital-output ratio rose from 2.8 to 4.8. Remittances explain 35 to 70 percent of income growth in 2025, depending on how they are recorded. The composite index equals 0.39 and 0.46, indicating opportunities to further strengthen the transmission of investment benefits to household income. The paper recommends linking tax incentives to wages, adding a labour intensity criterion to project selection and harmonising income statistics.

Keywords: private investment, household income, transmission channels, remittances, composite index.

Аннотация. В статье предложена методическая система, состоящая из пяти блоков, для оценки пропорциональности между частными инвестициями и доходами населения. Блоки охватывают эффективность капитала, силу трансмиссионного механизма, каналы формирования доходов, распределение доходов и региональные различия. Предложенная система апробирована на основе официальных статистических данных Узбекистана за 2022–2025 годы. За рассматриваемый период реальные инвестиции на душу населения увеличились на 73%, а реальные доходы на душу населения — на 22%. При этом логарифмическая эластичность составила 0,36. Предельная капиталоемкость возросла с 2,8 до 4,8. В зависимости от метода расчёта на денежные переводы из-за рубежа приходится от 35% до 70% прироста доходов населения в 2025 году. Значения интегрального индекса составили 0,39 и 0,46, что свидетельствует о наличии возможностей для дальнейшего усиления влияния инвестиций на доходы населения. Предлагается увязать налоговые льготы с уровнем заработной платы, учитывать трудоёмкость при отборе инвестиционных проектов, а также унифицировать методологию статистического учёта доходов населения.

Ключевые слова: частные инвестиции, доходы населения, каналы трансмиссии, денежные переводы, интегральный индекс.

KIRISH

Iqtisodiy adabiyotlarda investitsiyalar hajmining ortishi aholi farovonligini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida qaraladi. Investitsiyalar hajmining ortishi iqtisodiy o'sish va aholi daromadlarini ko'paytirishga xizmat qilishi mumkin, biroq bu bog'liqlik turli iqtisodiy va institutsional omillarga bog'liq. Amaliyot bu qarashni ancha murakkablashtirdi. Investitsiya va daromad o'rtasidagi bog'liqlikning kuchi mehnat bozorining tuzilishiga, kapital yo'nalgan tarmoqqa va institutlar sifatiga bog'liq. Karabarbounis va Neiman investitsiya

tovarlari arzonlashgani sari firmalar mehnat o'rniga kapitalni ko'proq tanlaganini va mehnatning daromaddagi ulushi dunyo bo'yicha qisqarganini ko'rsatgan¹. Shu bois investitsiyalar hajmi bilan bir qatorda ularning aholi daromadlariga ta'sir ko'rsatish kanallari va daromadlarning ijtimoiy guruhlar o'rtasida taqsimlanishini ham o'rganish muhimdir.

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsiyalar va aholi daromadlari dinamikasi mazkur bog'liqlikni empirik jihatdan o'rganish uchun muhim tadqiqot obyekti tashkil etadi. 2025-yilda asosiy kapitalga 591,1 trln so'm investitsiya o'zlashtirildi, xorijiy investitsiyalar 46,9 foizga ko'paydi². Aniqlangan qatorda ko'ra, investitsiyalarning real o'sishi 13,1 foizni, yalpi ichki mahsulot o'sishi 7,7 foizni tashkil etdi³. Aholining umumiy daromadi 1134,3 trln so'mga yetib, real ifodada 9,2 foizga, jon boshiga hisobda 7,2 foizga oshdi⁴. Ko'rsatkichlar bir yo'nalishda harakatlanmoqda. Biroq mazkur ko'rsatkichlarning bir vaqtda o'sishi ular o'rtasida bevosita sababiy bog'liqlik mavjudligini anglatmaydi.

Daromad tarkibiga qaralsa, manzara boshqacha. 2025-yilda yollanma ishchilar daromadi aholi umumiy daromadining 26,4 foizini, xorijdan kelgan pul o'tkazmalari 21,0 foizini tashkil qildi⁵. Markaziy bank ma'lumotiga ko'ra, o'tkazmalar bir yilda 28 foizga ko'payib, 18,9 mlrd dollarga yetgan⁶. 2025-yilda xorijdan kelgan pul o'tkazmalarining aholi umumiy daromadlaridagi ulushi 21,0 foizni, yollanma ishchilar daromadlari ulushi esa 26,4 foizni tashkil etgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni baholashda tarixan keng qo'llanilgan ko'rsatkichlardan biri kapitalning qo'shimcha sig'imi — ICOR hisoblanadi. Easterly shu ko'rsatkichga tayangan rejalashtirish amaliyotini tanqid qilib, investitsiya bilan o'sish o'rtasida barqaror nisbat yo'qligini ko'rsatgan⁷. ICOR iqtisodiy o'sish va investitsiyalar o'rtasidagi nisbatni tavsiflashda foydali bo'lsa-da, uni investitsiyalarning kelajakdagi samaradorligini belgilovchi qat'iy me'yor sifatida qo'llash cheklovlariga ega. Dollar va Kraay (2002) o'z empirik tadqiqotida aholining eng kambag'al kvintili daromadlari bilan o'rtacha daromadlar o'sishi o'rtasida kuchli bog'liqlik mavjudligini ko'rsatgan⁸. Adams va Page pul o'tkazmalari kambag'allikni sezilarli kamaytirishini ko'rsatgan⁹. Chami va hammualliflari o'tkazmalar foyda izlovchi kapital emasligini, ular oila daromadidagi yo'qotishni qoplashini asoslagan¹⁰. O'zbekiston misolida Kakhkharov o'tkazmalar kichik tadbirkorlikni moliyalashtirish manbai bo'la olishini aniqlagan¹¹.

Muallif tomonidan ko'rib chiqilgan milliy ilmiy adabiyotlarda investitsiya samaralarining aholi daromadlariga uzatilish kanallari, taqsimoti va hududiy tafovutlarini yagona integral tizim doirasida baholash masalalari yetarlicha yoritilmagan. Maqolaning maqsadi mutanosiblikni o'lchashning yaxlit uslubiy tizimini ishlab chiqish va uni O'zbekistonning 2022-yildan 2025-yilgacha bo'lgan rasmiy ma'lumotlarida sinab ko'rishdir. Ishning yangiligi shundaki, mutanosiblik investitsiya va daromadning teng sur'atda o'sishi degan aniq me'yorga bog'landi, daromad o'sishi manbalarga ajratildi va besh blokli integral indeks ochiq me'yorlash qoidalari bilan qurildi.

Investitsiya va daromad aloqasini o'lchash g'oyasi o'sish nazariyasidan boshlanadi. Xarrod (1939) va Domar (1946) o'sish sur'atini jamg'arma me'yori va kapital sig'imiga bog'ladi. Solou (1956) kapital chuqurlashuvi real ish haqini oshirishini, lekin bu samara asta so'nishini ko'rsatdi. Isterli (1999) investitsiya va o'sish o'rtasida barqaror nisbat yo'qligini ma'lumotlar asosida ko'rsatdi. Biz bu tanqidga qo'shilamiz: kapitalning qo'shimcha sig'imi rejalashtirish me'yori emas, faqat tashxis ko'rsatkichidir.

- 1 Karabarbounis L., Neiman B. (2014). The global decline of the labor share. The Quarterly Journal of Economics, 129(1). doi.org/10.1093/qje/qjt032
- 2 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026a). O'zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalar. 2025 yil yakunlari. stat.uz/img/press-relizlar/invest-uzb_p62788.pdf
- 3 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026c). SIAT bazasi, 406, 434, 582 va 3495 sonli qatorlar. siat.stat.uz
- 4 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026b). Aholi umumiy daromadlari. 2025 yil yakunlari. stat.uz/img/news/aoli-umumiy-daromadlari_lotin--24_01_2025_p94578.pdf
- 5 O'sha manba.
- 6 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2026). Xalqaro migratsiya va jismoniy shaxslarning valyuta operatsiyalari sharhi. Toshkent. cbu.uz/upload/iblock/5b2/5d64ar05r47x0pk5egxjwouhlcj8ge9v/1.-Sharh-migratsiya-UZB.pdf
- 7 Easterly W. (1999). The ghost of financing gap. Testing the growth model used in the international financial institutions. Journal of Development Economics, 60(2). [doi.org/10.1016/S0304-3878\(99\)00047-4](https://doi.org/10.1016/S0304-3878(99)00047-4)
- 8 Dollar D., Kraay A. (2002). Growth is good for the poor. Journal of Economic Growth, 7(3). doi.org/10.1023/A:1020139631000
- 9 Adams R. H. Jr., Page J. (2005). Do international migration and remittances reduce poverty in developing countries? World Development, 33(10). doi.org/10.1016/j.worlddev.2005.05.004
- 10 Chami R., Fullenkamp C., Jahjah S. (2005). Are immigrant remittance flows a source of capital for development? IMF Staff Papers, 52(1). doi.org/10.2307/30035948
- 11 Kakhkharov J. (2019). Migrant remittances as a source of financing for entrepreneurship. International Migration, 57(5). doi.org/10.1111/imig.12531

Kuznets (1955) o'sish va taqsimotni bitta tahlilga birlashtirdi. Datt va Ravalyon (1992) kambag'allik o'zgarishini o'sish va qayta taqsimlash qismlariga ajratdi. Burginyon (2004) o'sish, tengsizlik va kambag'allikni o'zaro bog'liq uchburchak deb talqin qildi. Dollar va Kraay (2002) aholining eng kambag'al beshdan bir qismi daromadi o'rtacha daromad bilan mutanosib o'sishini aniqladi. Bizningcha, o'rtacha ko'rsatkich mamlakatlar orasidagi katta farqni yashiradi. Shu bois o'sish samarasi qaysi guruhga yetishini o'lchovchi Ravalyon (2001), Ravalyon va Chen (2003), Kakvani va Perniya (2000) yondashuvini ma'qul ko'ramiz. Ostri va boshq. (2014) past tengsizlik o'sishni uzoqroq davom ettirishini ko'rsatdi. Atkinson (2015) taqsimot natijasini texnologiya va bandlik bo'yicha qabul qilingan qarorlar mahsuli deb biladi. Mazkur yondashuv investitsiyalarning aholi daromadlariga ta'sirini iqtisodiy siyosat vositalari orqali kuchaytirish imkoniyatlarini o'rganish uchun nazariy asos yaratadi.

Uzatish kanallari bo'yicha ikki yo'nalish bor. Karabarbunis va Neyman (2014) investitsiya tovarlari arzonlashgani sari mehnat ulushi qisqarganini, Ajemog'lu va Restrepo (2019) avtomatlashtirish ishchini ayrim vazifalardan siqib chiqarishini ko'rsatdi. Demak, investitsiya mahsulotni oshirib, ish haqini joyida qoldirishi mumkin. Adams va Peyj (2005), Akosta va boshq. (2008) pul o'tkazmalari kambag'allikni kamaytirishini aniqlagan. Chami va boshq. (2005) ularni foyda izlovchi kapital emas, oila yo'qotishini qoplovchi oqim deb baholaydi. Shu sababli biz o'tkazmalarni xususiy investitsiyadan alohida kanal sifatida ko'ramiz.

O'zbekistonlik olimlar ishlarida ham ikki oqim ko'rinadi. Burxanov va Eshmatmatova (2021) investitsiya strategiyasini, G'afurov va boshq. (2022) kichik biznesni moliyalashtirishni, Suyunov (2022) xorijiy investitsiya va bank kreditlarining bandlikka ta'sirini o'rgangan. Bizningcha, keyingi qadam bandlikdan daromadga o'tishni o'lchashdir. Abdurahmonov (2019) mehnat iqtisodiyotining nazariy asoslarini, Vahobov va Baxtiyorov (2020) ijtimoiy zaif qatlamlarni aniqlashni tadqiq qilgan. Qahharov (2019), Qahharov va Rode (2020), Qahharov va boshq. (2021), Mansurov va boshq. (2022) mehnat migratsiyasi va o'tkazmalarni chuqur o'rgangan. Mazkur tadqiqotlarda investitsiya jarayonlari va aholi daromadlari bilan bog'liq masalalar turli yo'nalishlarda yoritilgan. Ularni yagona baholash tizimida birlashtirish qo'shimcha ilmiy izlanishlarni talab qiladi. Investitsiya samarasining uy xo'jaligi daromadiga aylanish kanali, kechikishi va taqsimoti yaxlit holda hali o'lchanmagan. Maqola shu bo'shliqni qisman to'ldiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot rasmiy statistikaga tayanadi. Investitsiya va daromad bo'yicha Milliy statistika qo'mitasining 2024 va 2025-yillar yakuniy axborotlari hamda SIAT bazasidagi yillik qatorlar ishlatildi. Pul o'tkazmalari Markaziy bank sharhidan, investitsiya me'yori, aholi soni, valyuta kursi va Jini indeksi Jahon taraqqiyot ko'rsatkichlari bazasidan olindi. Daromad kvintillari bo'yicha uy xo'jaliklari tanlamasining 2022 va 2023-yillar natijalaridan foydalanildi. Xususiy investitsiyalarning taqqoslama narxlardagi izchil statistik qatori tadqiqotda foydalanilgan manbalardan shakllantirilmagani sababli, empirik hisob-kitoblarda jami asosiy kapitalga investitsiyalar ko'rsatkichi qo'llanildi. Ushbu ko'rsatkich davlat investitsiyalarini ham qamrab olgan uchun olingan natijalar xususiy investitsiyalarning alohida ta'sirini ifodalamaydi. Bu qator davlat mablag'larini ham qamraydi. Har bir ko'rsatkich uchun eng so'nggi aniqlangan qiymat tanlandi.

Uslubiy tizim besh blokdan iborat va har bir blok 0 dan 1 gacha shkalaga keltiriladi. Birinchi blok kapital samaradorligini ICOR orqali, ikkinchisi uzatish kuchini logarifmik elastiklik orqali o'lchaydi. Uchinchi blok daromad o'sishini manbalarga ajratadi, to'rtinchisi quyi va yuqori kvintil daromadlarining o'sishini solishtiradi. Beshinchi blok hududlarning boshlang'ich daromadi va keyingi o'sishi o'rtasidagi Spirmen rang korrelyatsiyasini hisoblaydi. Bloklar teng vazn bilan integral indeksga jamlanadi, natija geometrik o'rtacha va muqobil vaznlar bilan tekshiriladi. To'rt yillik qator regressiya uchun yetarli emas, shuning uchun tavsifiy va tarkibiy hisoblar qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Investitsiya, daromad va taqsimotning asosiy ko'rsatkichlari ikki bosqichni aniq ajratib ko'rsatadi (1-jadval). 2023-yilda investitsiyalar 23,4 foizga o'sdi, ammo Jini indeksi 31,2 dan 34,5 ga ko'tarildi. Uy xo'jaliklari tanlamasiga ko'ra, shu yili aholining yuqori 20 foizi daromadi 33 foizga, quyi 20 foizi daromadi 11 foizga oshgan¹². Keyingi ikki yilda kambag'allik 11,0 foizdan 5,8 foizga tushdi, Jini indeksi 32,7 ga pasaydi. Bu burilishning sababi ichki uzatish mexanizmining kuchayishi ham, tashqi oqimlar ham bo'lishi mumkin.

12 Berdiklichev D., Uochi I. (2025). Mulohaza. O'zbekistonda kambag'allik. Raqamlar, tendensiyalar va muammolar. Gazeta.uz, 23 avgust. gazeta.uz/oz/2025/08/23/poverty/

1-jadval. O'zbekistonda investitsiyalar, aholi daromadlari va ijtimoiy taqsimot ko'rsatkichlarining dinamikasi, 2022–2025-yillar

Ko'rsatkich	2022	2023	2024	2025
YalMning real o'sishi	6,1	6,3	6,7	7,7
Asosiy kapitalga investitsiyalarning real o'sishi	0,2	23,4	31,3	13,1
Asosiy kapital jamg'arishning YalMdagi ulushi	28,0	30,9	35,3	34,0
Aholi jon boshiga real daromadning o'sishi	6,5	3,9	9,4	7,2
Pul o'tkazmalarining YalMdagi ulushi	16,5	13,2	13,7	14,3
Jini indeksi (0 dan 100 gacha)	31,2	34,5	34,6	32,7
Kambag'allik darajasi (milliy chegara)	14,1	11,0	8,9	5,8

Manba. Milliy statistika qo'mitasining SIAT bazasi¹³ va Jahon bankining Jahon taraqqiyot ko'rsatkichlari¹⁴ asosida muallif tuzgan. Aniqlangan qiymatlar keltirilgan.

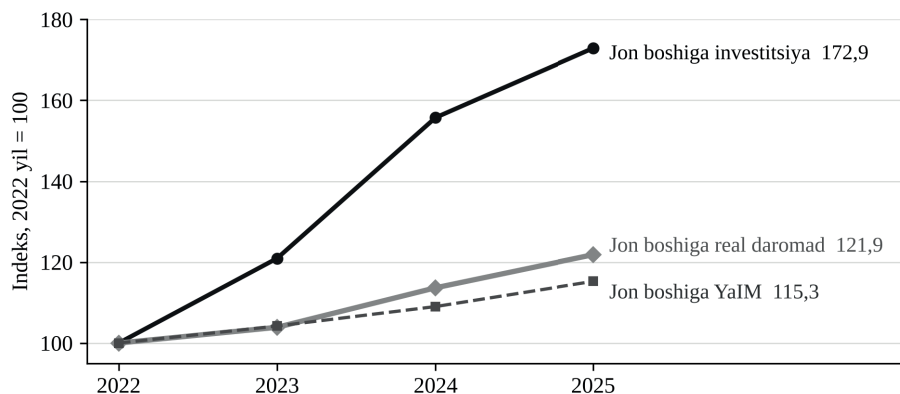
Birinchi blokda kapitalning qo'shimcha sig'imi investitsiya me'yoring o'sish sur'atiga nisbati sifatida topiladi.

$$ICOR = \frac{I/Y}{g} \quad (1)$$

Manba. Easterly (1999) ishidagi ta'rif asosida.

Bu yerda I/Y asosiy kapital jamg'arishning YalMdagi ulushi, g YalMning real o'sish sur'ati. Yillik ICOR keskin tebranadi, shuning uchun davr o'rtachalari olindi. 2010-yildan 2017-yilgacha investitsiya me'yori o'rtacha 20,6 foiz, o'sish 7,3 foiz, ICOR 2,8 bo'lgan. 2022-yildan 2025-yilgacha bu ko'rsatkichlar mos ravishda 32,1 foiz, 6,7 foiz va 4,8 ni tashkil etdi¹⁵. Hisoblangan ICOR ko'rsatkichi 2010–2017-yillardagi taxminan 2,8 dan 2022–2025-yillarda 4,8 gacha oshgan. Bu investitsiyalar hajmi bilan iqtisodiy o'sish o'rtasidagi hisobiy nisbatning taxminan 1,7 barobar ortganini ko'rsatadi. Yirik loyihalarning kech ishga tushishi ko'rsatkichni vaqtincha oshiradi, ammo farq juda katta. Blok bahosi bazaviy va joriy ICOR nisbatiga teng, ya'ni 0,59.

Ikkinchi blok uzatish kuchini o'Ichaydi. 2023 va 2025-yillar oralig'ida investitsiyalar real ifodada 83,2 foizga oshdi. Aholi o'sishi hisobga olinsa, jon boshiga investitsiya 72,9 foizga, YalM 15,3 foizga, real daromad 21,9 foizga o'sgan (1-rasm). Tahlil qilinayotgan davrda aholi jon boshiga real investitsiyalar indeksi real daromadlar indeksiga nisbatan yuqoriroq sur'atda oshgan. Aholi jon boshiga real daromadlar o'sishining jon boshiga real YalM o'sishidan yuqori bo'lishiga xorijdan kelgan pul o'tkazmalari ham ta'sir ko'rsatgan bo'lishi mumkin. Ushbu farqni to'liq tushuntirish uchun daromad tarkibi, narx indeksleri va boshqa omillarni ham tahlil qilish zarur.

1-rasm. O'zbekistonda aholi jon boshiga real investitsiyalar, real YalM va real daromadlar indekslarining dinamikasi (2022-yil = 100)

Manba. Milliy statistika qo'mitasi SIAT bazasi va Jahon taraqqiyot ko'rsatkichlari ma'lumotlari asosida muallif hisobi.

Uzatish kuchi logarifmik elastiklik bilan baholandi.

$$E = \frac{\Delta \ln y}{\Delta \ln i} \quad (2)$$

13 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026c). SIAT bazasi. siat.stat.uz

14 World Bank (2026). World Development Indicators. Washington. data.worldbank.org/country/uzbekistan.

15 World Bank (2026). World Development Indicators. Washington. data.worldbank.org/country/uzbekistan.

Manba. Dollar va Kraay (2002) qo'llagan logarifmik yondashuv asosida muallif moslashtirgan.

Bu yerda y — jon boshiga real daromad, i — jon boshiga real investitsiya. Mutanosiblikning tabiiy me'yori $E = 1$, bunda investitsiya va daromad bir xil sur'atda o'sadi. E birdan past bo'lsa, kapital daromadidan ilgarilab ketadi. Kuzatilgan davr uchun real daromad va investitsiya indeksleri logarifmik o'zgarishlarining nisbati taxminan 0,36 ni tashkil etdi. Bu investitsiyalar o'sishi bilan daromadlar o'sishi o'rtasidagi hisobiy nisbatni ifodalaydi, biroq investitsiyalarning sababiy ta'sirini baholamaydi. Yillik qiymatlar 2023-yilda 0,20, 2024-yilda 0,36, 2025-yilda 0,67 bo'ldi. 2025-yildagi oshishning bir qismi maxraj samarasi bilan bog'liq, chunki investitsiya o'sishi 31,3 foizdan 13,1 foizga sekinlashdi. Qolgan qismini kechikkan samara ham, investitsiyaga aloqasi yo'q daromad manbalari ham berishi mumkin. Ularni farqlash uchun uchinchi blok daromad o'sishini manbalarga ajratadi.

$$c_k = \frac{\Delta D_k}{D_0} \quad (3)$$

Manba. Muallif ishlanmasi.

Bu yerda c_k k manbaning real o'sishga hisssasi, ΔD_k shu manba daromadining real o'zgarishi, D_0 o'tgan yilgi jami daromad. Hissalar yig'indisi umumiy real o'sishga teng, barcha manbalar uchun yagona narx deflyatori faraz qilindi. E'lon qilingan ulushlar bo'yicha bajarilgan hisobni A variant deb ataymiz. Unda 2025 yilgi 9,2 foizlik o'sishning 6,4 foiz punkti, ya'ni 70 foizi pul o'tkazmalariga to'g'ri keladi. Yollanma ishchilar daromadi atigi 0,9 foiz punkt, mustaqil bandlik 2,1 foiz punkt qo'shgan¹⁶.

Ammo A variant ikki xil asosdagi ulushlarni solishtiradi. 2024 yilgi 16,5 foizlik ulush tadbirkorlik faoliyatiga aloqador o'tkazmalarsiz hisoblangan. Markaziy bank ma'lumotiga ko'ra, shu yili jami o'tkazmalar 14,8 mlrd dollar, ya'ni taxminan 187,3 trln so'm bo'lgan¹⁷. 2025 yilgi 21,0 foizlik ulush (238,2 trln so'm) Markaziy bankning jami hajmiga deyarli to'liq mos keladi. Bundan tashqari, 18,9 foizlik nominal o'sish 2024 yil bazasi 896,3 trln so'mdan taxminan 954 trln so'mgacha qayta baholanganini ko'rsatadi¹⁸. B variantda ikkala yil uchun Markaziy bankning jami hajmi va qayta baholangan baza olindi. Shunda o'tkazmalar real o'sishning 3,3 foiz punktini, ya'ni 35 foizini beradi. O'tkazmalardan tashqari daromad A variantda 3,3 foizga, B variantda 7,4 foizga o'sgan, uning investitsiyaga elastikligi 0,26 va 0,58 ga teng, ya'ni me'yordan ancha past.

To'rtinchi blokda quyi va yuqori kvintil daromdlari o'sishining nisbati olindi. 2022 va 2023-yillar uchun u 11/33, ya'ni 0,33 ga teng, demak, o'sish yuqori qatlam tomon og'gan. Jini indeksining 2025-yilda pasaygani vaziyat o'zgarganini bildiradi. Pul o'tkazmalarining daromadlar tengsizligiga ta'siri ularni oluvchi uy xo'jaliklarining daromad taqsimotidagi o'rni, o'tkazmalar hajmi va ularning guruhlar bo'yicha taqsimlanishiga bog'liq¹⁹.

Beshinchi blok hududiy kesimni qamraydi. 2025-yilda jon boshiga daromad Toshkent shahrida 73,9 mln so'm, Qoraqalpog'iston Respublikasida 20,7 mln so'm bo'ldi. Real o'sish Andijon viloyatidagi 0,6 foizdan Farg'ona viloyatidagi 14,8 foizgacha tebrangan²⁰. Hududlarning 2024-yilgi daromad darajasi va 2025-yilgi o'sishi o'rtasidagi Spirmen koeffitsiyenti 0,29 ga teng. Boshlang'ich daromad darajasi va keyingi o'sish sur'ati o'rtasidagi Spirmen koeffitsiyentining 0,29 ga tengligi tanlangan davrda zaif musbat rang bog'liqligini ko'rsatadi. Ushbu natija daromad darajasi past hududlarning tizimli ravishda tezroq o'sayotganini tasdiqlamaydi, biroq hududiy konvergeniya mavjud emasligini qat'iy isbotlash uchun yetarli emas. 0 dan 1 gacha shkalada blok bahosi 0,35 ni tashkil etadi. Besh blok natijasi investitsiyadan daromadga transmissiya indeksiga (IDTI) jamlanadi.

$$IDTI = \sum_{k=1}^5 w_k N_k \quad (4)$$

Manba. Nardo va hammualliflari (2008) tavsiyalari asosida muallif tuzgan.

Bu yerda N_k — k blokning bahosi, w_k — uning vazni. Asosiy hisobda har bir blok vazni 0,2 ga teng²¹. 0,70 va undan yuqori qiymat samarali, 0,40 dan 0,70 gacha qiymat qisman samarali, 0,40 dan past qiymat zaif uzatishni bildiradi. Hisob natijalari ikkinchi jadvalda jamlangan.

Teng vaznli IDTI A variantda 0,39, B variantda 0,46 ga teng. Geometrik o'rtacha va har bir blokka navbat bilan 0,4 vazn berish natijani 0,37 va 0,50 oralig'ida saqlaydi. Taklif etilgan shartli baholash shkalasiga ko'ra, hisoblangan indeks qiymatlari past va o'rta darajalar chegarasida joylashgan. A variantda kapital

16 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi (2025). Aholi umumiy daromdlari. 2024 yil yakunlari. stat.uz/img/yanvar-dekabr-uzb_p97071.pdf

17 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2026). cbu.uz/upload/iblock/5b2/5d64ar05r47x0pk5egxjwouhlcj8ge9v/1.-Sharh-migratsiya-UZB.pdf

18 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026). stat.uz/img/news/aoli-umumij-daromadlari_lotin--24_01_2025_p94578.pdf

19 Adams R. H. Jr., Page J. (2005). doi.org/10.1016/j.worlddev.2005.05.004

20 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026). stat.uz/img/news/aoli-umumij-daromadlari_lotin--24_01_2025_p94578.pdf

21 Nardo M., Saisana M., Saltelli A., Tarantola S., Hoffmann A., Giovannini E. (2008). Handbook on constructing composite indicators. Methodology and user guide. Paris, OECD Publishing. doi.org/10.1787/9789264043466-en

samaradorligidan boshqa barcha bloklar 0,40 dan past. Kanallar bloki o'lchov usuliga qarab 0,30 dan 0,65 gacha o'zgaradi.

2-jadval. O'zbekistonda investitsiyalar va aholi daromadlari o'rtasidagi bog'liqlikni baholash bloklari: turli davrlarga oid ma'lumotlar asosidagi sinov hisobi

Blok	O'lchov vositasi	Me'yor	O'zbekiston qiymati	Baho
1. Kapital samaradorligi	ICOR, formula (1)	2010 va 2017 yillar o'rtachasi 2,84	4,79	0,59
2. Uzatish kuchi	Elastiklik, formula (2)	$E = 1$	0,36	0,36
3. Daromad kanallari	Manbalarga ajratish, formula (3)	O'sish to'liq ichki manbalardan	O'tkazmalar hissasi 70 % (A) va 35 % (B)	0,30 (A) 0,65 (B)
4. Taqsimot	Kvintillar o'sishi nisbati	1	0,33	0,33
5. Hududiy kesim	Spirmen koeffitsiyenti	To'liq yaqinlashuv	0,29	0,35
IDTI, teng vaznlar	Formula (4)	x	x	0,39 (A) 0,46 (B)

Manba. Muallif ishlanmasi va hisoblari.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot investitsiya va daromadning bir yo'nalishda o'sishi ular o'rtasida mutanosiblik borligini anglatmasligini ko'rsatdi. Elastiklik 0,36 ga, ICOR 4,8 ga teng. 2025-yilgi daromad o'sishining 35 foizdan 70 foizgacha qismi pul o'tkazmalariga to'g'ri keladi. O'sish yuqori daromadli qatlam foydasiga og'gan, 2024–2025-yillar uchun hisoblangan rang korrelyatsiyasi hududlar daromadlarining tizimli yaqinlashuvi mavjudligini tasdiqlamadi. Integral indeks 0,39 va 0,46 ga teng.

Natijalardan to'rtta amaliy taklif kelib chiqadi. Birinchidan, investorga soliq imtiyozi hajmini loyiha yaratgan ish o'rinlaridagi o'rtacha ish haqiga bog'lash maqsadga muvofiq. Shunda imtiyoz kapital hajmini emas, uning ijtimoiy natijasini rag'batlantiradi. Ikkinchidan, yirik loyihalarni tanlashda kapital birligiga to'g'ri keluvchi ish o'rinlari soni mezon bo'lishi va loyiha ishga tushirilgandan keyin uning bandlik va daromadlarga ta'sirini kamida uch yil davomida monitoring qilish mexanizmini joriy etish taklif etiladi. Uchinchidan, daromad statistikasida o'tgan yil tarkibini qayta baholangan asosda e'lon qilish va aholi daromadlari statistikasi hamda Markaziy bankning pul o'tkazmalari statistikasi o'rtasidagi metodologik tafovutlarni ochiq izohlash hamda ularni taqqoslash imkonini beruvchi muvofiqlashtiruvchi jadvallarni e'lon qilish taklif etiladi. To'rtinchidan, migrant oilalarining ixtiyoriy jamg'armalarini kichik tadbirkorlik loyihalariga jalb etishga qaratilgan, risklari ochiq ko'rsatilgan moliyaviy mahsulotlarni rivojlantirish xorijdan keladigan daromadlarning bir qismini ichki investitsiyalarga yo'naltirish imkoniyatlarini kengaytirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Adams R. H. Jr., Page J. (2005). Do international migration and remittances reduce poverty in developing countries? World Development, 33(10). doi.org/10.1016/j.worlddev.2005.05.004
2. Berdiklichev D., Uochi I. (2025). Mulohaza. O'zbekistonda kambag'allik. Raqamlar, tendensiyalar va muammolar. Gazeta.uz, 23 avgust. gazeta.uz/oz/2025/08/23/poverty/
3. Chami R., Fullenkamp C., Jahjah S. (2005). Are immigrant remittance flows a source of capital for development? IMF Staff Papers, 52(1). doi.org/10.2307/30035948
4. Dollar D., Kraay A. (2002). Growth is good for the poor. Journal of Economic Growth, 7(3). doi.org/10.1023/A:1020139631000
5. Easterly W. (1999). The ghost of financing gap. Testing the growth model used in the international financial institutions. Journal of Development Economics, 60(2). doi.org/10.1016/S0304-3878(99)00047-4
6. Kakhkharov J. (2019). Migrant remittances as a source of financing for entrepreneurship. International Migration, 57(5). doi.org/10.1111/imig.12531
7. Karabarounis L., Neiman B. (2014). The global decline of the labor share. The Quarterly Journal of Economics, 129(1). doi.org/10.1093/qje/qjt032

8. Nardo M., Saisana M., Saltelli A., Tarantola S., Hoffmann A., Giovannini E. (2008). Handbook on constructing composite indicators. Methodology and user guide. Paris, OECD Publishing. doi.org/10.1787/9789264043466-en
9. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2026). Xalqaro migratsiya va jismoniy shaxslarning valyuta operatsiyalari sharhi. Toshkent. cbu.uz/upload/iblock/5b2/5d64ar05r47x0pk5egxjwouhlcj8ge9v/1.-Sharh-migratsiya-UZB.pdf
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026a). O'zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalar. 2025 yil yakunlari. stat.uz/img/press-revizlar/invest-uzb_p62788.pdf
11. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026b). Aholi umumiy daromadlari. 2025 yil yakunlari. stat.uz/img/news/aoli-umumij-daromadlari_lotin--24_01_2025_p94578.pdf
12. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (2026c). SIAT bazasi, 406, 434, 582 va 3495 sonli qatorlar. siat.stat.uz
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi (2025). Aholi umumiy daromadlari. 2024 yil yakunlari. stat.uz/img/yanvar-dekabr-uzb_p97071.pdf
14. World Bank (2026). World Development Indicators. Washington. data.worldbank.org/country/uzbekistan

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 10/3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
